

Lassítás után (Király Levente: Hová menekülsz c. könyvéről)

[Látó, 2011. január]

KIRÁLY LEVENTE: HOVÁ MENEKÜLSZ. L'HARMATTAN, BUDAPEST, 2010.

„De hát ez van, korán indul itt az élet, Pesten”, mondja a Víz című novella elbeszélője, de már a lassító szakaszban, a novella legvégén, ugyanis ha föl lehetne valamilyen ritmusképletet állítani Király Levente szövegeire, akkor azt gondolom, a fokozatos gyorsítás, majd a hirtelen lassítás jellemzi őket, és a főtebb idézett mondat is lassít, látszólag oda nem illőt közöl a szöveg egészéhez, az előzményekhez képest. A mondat azért is jó példa, mert a levezető, lassító hatást nem önmagában vett tartalmával (korán indul az élet Pesten) éri el, hanem a történetet magát gáncsolja el, akasztja meg, az eseményekkel kitáguló tér és idő elé függőnyt húz, eltakarja, és közben újabb tartalmat ragaszt hozzá. Nem tűnik úgy, hogy le is zárná ezzel a történetet, nem tűnik úgy, hogy kikerekítené, inkább elvarratlanul hagyja, de ez sem a jó szó rá, mert az elvarratlanságban is van valamiféle befejezettség, az volna rá a legjobb kifejezés, hogy ebben az utolsó mondatban rögzíti, örökkévalóvá teszi a történetet, melynek szereplői így nem tudnak semerre sem lépni, ott időznek az utolsó szakaszban, lassítanak, kiszolgáltatva annak, hogy az olvasó zavartalanul szemlélhesse őket. Mint ahogy a Fürdőben című novellában is fokozatos gyorsulást figyelhetünk meg, az elbeszélő nő először a fürdőt írja le, aztán míg a masszört várja az asztalágyra fölfeküdve, önmagának (nekünk) elmondja történetét, gyorsít, egyre többet árul el, megosztja velünk a nyomasztó élményt, amiért tulajdonképpen lazítani jött, majd miután befejeződik az elbeszélése, megjelenik a masször („Ajtócsapódásra riadok föl, és hangos szuszogásra.”), és gyúrni kezdi a nőt, arra biztatva, hogy mesélje el bátran, ami a lelkét nyomja. A novella zárómondata („Nagy levegőt veszek, és mondani kezdem.”) a lassítással újra kimerevíti, rögzíti a történeteket, hiszen az események ismeretében pontosan tudjuk, mit fog elbeszélni a szereplő. A szintén példaértékű mondat újfent nem önálló tartalmával, hanem az egész, már elmesélt és rég ismert történethez képest állít be ellenpontokat, akasztja el az események folyását. Vagy Az én megtisztulásom novella elbeszélője egy rablógyilkosságból származó másolt cédé számait hallgatva jut el nagyapja bon motjáig, egy rettentő közhelyhez, valamint annak megerősítéséhez, ami megint csak nem kínál megoldást, levezetést, a címben megígért katarzisz pedig éppoly cinikus a befejezés tükrében, mint az a szentvelenség, ahogy az egyik gyilkos az áldozat kedvenc zeneszámairól beszél. Az újra és újra lejátszható kalózcédén sorakozó tizenégy plusz egy szám a keresztút állomásait, a krisztusi stációt jelölhetné, azonban a megtisztulás érezhetően felszínes, nem mélyről jövő, a megbánás ki sem mondódik, csupán közhelybe fül, a vezeklés egyre lassúbb és lassúbb lesz a zeneszámok hallgatásával, unalmassá válik, olyannyira, hogy maga az elbeszélő is inkább nagyapja intelmeire fordítja figyelmét, megáll. Mint ahogy a tizennegyedik szám (a keresztút állomásaiban a tizennegyedik, utolsó stáció Krisztus sírba tétele) után következő szám is „olyan, mintha kocsmában játszódna, hajnali fél ötkor, ami inkább már reggel, és egy tökrészeg faszi éppen józanodik, és elszégyelli magát, amiért bűdös, részeg, elitta a pénzét, és nem tudja, mi lesz holnap, vagyis ma, pláne nem holnapután, de már olyan mindegy; és akkor eldumálgat a pincérrel, mert a kocsmá non-stop, ezért nem dobták még ki”, vagyis az elbeszélő felismeri helyzetét, de ellene tenni nem képes, csupán leírni tudja, kirögzíteni, mely egyben jelképesen az ő Krisztus halála utáni állapotát jelöli – a másnaposságot.

A szenttelen, néhol cinizmusba hajló elbeszélői hang mindegyik szöveg sajátja, ott van a Camus-t idéző Büntetésben, és kiválóan illik az angyal-ciklushoz: az Előszó az Angyalvadászok könyvéhez és a Diktátumhoz, és jól ábrázolja azt a távolságot, idegenséget is, ami Az utolsó kól című novellában szükséges egy legeslegutolsó nyelvokon fölfedezéséhez, kutatásához és halálához.

Amennyire a kötetek egyes szövegein ott érezni a szerkesztés remek munkáját, úgy a kötet egészét nézve sem ámulhatunk eleget a szövegek egymáshoz való viszonyának könyv alakba fordított felismerésén. A három ciklusból álló Hová menekülsz című kötet sikerrel viszi végig azt az elbeszélői nyelvet, ami ugyesen

lavíroznak az irodalmi és a köznapi nyelv határmezsgyéjén, miközben többféle megidézett regiszterével, mely regiszterek néha egészen eltérőek egymástól, itt is, ott is, mindkét oldalon meg tudja vetni a lábát, és a szövegek között párbeszédet tud létrehozni. Ráadásul a kötet, legutolsó szövegével (A holdon) vissza tud érkezni saját nyitódarabjához, a Vízhez, nem látványosan, hanem a csapvízre való egészen finom utalással. És ahogy az egyes szövegeket zárja a lassító, kimerevítő gesztus, és sokáig kideríthetetlen, mi történhet ezután a gesztus után, vagyis mi van a lassítás után, úgy A holdon című novella felfogható ennek a gyorsító-lassító játéknak a záródarabjaként, ami azonban úgy zár, hogy tovamenekít a kezdetek felé. A kezdetek felé, amelyek egyszerre eljövendők és lefutottak, ismeretlenek és ismertek, hogy a menekülés legalább kétféle opcióval kecsegtethessen, a kérdőjelek nélküli kérdésekkel kísér(t)ve, ahogy azt kell.

Kategória: Téka

Denumire autor: Szabó Róbert Csaba

Látó Szépirodalmi Folyóirat